

TIDSKRIFT FÖR POLITISK FILOSOFI
NR 2 2016 | ÅRGÅNG 20

Bokförlaget THALES

DEN VANLIGASTE FÖRESTÄLLNINGEN av risk som begrepp torde vara i form av multiplikationer av dess grundläggande faktorer sannolikhet och följd. Man underförstår då den verklighet det hela rör sig om. Detta innebär att tillförlitligheten hos bedömningen av risker beror på trovärdigheten hos uppfattning av de verkligheter det gäller.

Därmed utgör det en förutsättning för godtagbar riskhantering att vederbörande har förmåga att värdera betydelsen av det man uppfattar som verklighet. För att kunna göra en sådan bedömning fordras insikter om begreppen perception och perspektiv.

Perception

BETRÄFFANDE TERMEN PERCEPTIONS betydelse i risksammanhang anammas här i första hand Svenska Akademiens språkliga tolkning, nämligen förnimmelse. Den sakliga innebörden av denna företeelse kan i sin tur beskrivas enligt Bra Böckers lexikon som nervsystemets bearbetning av sinnesintryck så att de upplevs medvetet.

Ett sådant perceperande är beroende av såväl yttre faktorer och betingelser som personliga egenskaper och sociala tillstånd hos dem som behöver uppfatta verkligheter vid riskhantering.

Perspektiv

TILL BETINGELSERNA OCH omständigheterna för den verklighetsuppfattning som fordras för riskhantering hör dessutom kännedom om beroendet av de individuella perspektiv som kan råda av såväl sociologiska som psykologiska skäl. Detta kan sålunda medföra en relativitet i verklighetsuppfattningar i och med förekomsten av personliga egenheter i betraktelsesätt och synvinklar liksom även i andra avseenden och aspekter än den nämnda optiska.

Tilläggas bör här att personligt präglade perspektiv vid besluts-

fattande rörande förhållanden av storleksordning och betydelse liknande riskhantering kan förekomma i sammanhang av helt annan art. Som exempel nämnes, med viss återhållsamhet för dess allmänna giltighet, vissa rättsfall där perspektivskillnader spelat en viktig roll för bedömning och beslut.

Efterord

MOT BAKGRUNDEN AV allt vetenskapligt kunnande om perception och perspektiv enligt bifogade hänvisningar till litteratur i ämnet kan man fråga sig varför det inte talas mer om sådant än som sker när det gäller beslut vid riskhantering. I dessa dagar är denna brist märkbar beträffande exempelvis långtidsförvaring av använt kärnreaktorbränsle och ställningstagande inför kränkning av svenskt undervattens territorium, för att bara nämna ett par svåra fall av verklighetsuppfattande med avseende på riskhantering.

Det kan antagligen finnas flera olika skäl till sådant bortseende från verklighetsuppfattande genom uppmärksamhet på perception och perspektiv. När det är fråga om teknik i någon form kan en enkel förklaring möjligen vara att de beslutsfattare det gäller är benägna att anse att deras huvudsakliga yrkesförmåga är tillräcklig för att kunna avgöra vilken verklighetsperception som är den riktiga och erforderliga för riskhantering. Andra som saknar deras kompetens skall avstå från verklighetsbedömningar överhuvudtaget.

En sådan avvisande inställning till perception och perspektiv är inte ovanlig hos personer med i huvudsak tekniskt inriktade yrkesuppgifter. De anser sig sålunda inte ha med något annat än just deras teknologiska ärenden och därmed inte bör bry sig om annorlunda företeelser som hör hemma i andra fakulteter i första hand.

Avslutningsvis skall för fullständighets skull i korthet nämnas ytterligare en företeelse av psykologiskt och sociologiskt slag av betydelse för riskhanterandes verksamhet, nämligen deras beteenden. Därmed menas i detta sammanhang deras rätt att ta intryck av yttre och inre påverkan, det vill säga deras omvärld samt deras personliga natur och handlingsliv. En mer ingående

utläggning av beteendets roll i riskhantering skulle emellertid vara så omfattande att det fordrade en särskild essä.

→

Gustaf Östberg är professor emeritus i materiallära för maskinkonstruktion.

Referenser

- CARTERETTE, E.C. & M.P. FRIEDMAN (red.) (1974) *Handbook of Perception*, New York & London: Academic Press.
- HUXLEY, A. (1954) *The Doors of Perception*, London: Chatto & Windus.
- SLOVIC, P. (2000) *The Perception of Risk*, London & Sterling: Earthscan Publications Ltd.
- SMELSER, N.J. & P.B. BALTES (red.) (2001) *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, Elsevier, Volume 16, ss. 11195–11227.
- ÖSTBERG, G. (2013) »Om riktigt och skenbart förnuft vid riskhantering», *Tidskrift för politisk filosofi* nr 1, 2013: 27–41.
- ÖSTBERG, G. (2014) »Mentalitet och riskhantering», *Tidskrift för politisk filosofi*, nr 2, 2014: 13–21.